

RAN-2101002501040042
F.Y.B.A. (External) Examination March - 2026
Sanskrit Paper-II
संस्कृत रुपक, गद्यसाहित्य एवं व्याकरण
कृति:- दण्डिकृत दशकुमारचरितम्-उच्छवासः षष्ठः एवं भासकृत उरुभङ्गम्
Time: 3 Hours]
[Total Marks: 100

सूचना : / Instructions (1) उपरोक्त दशविव विगतो उत्तरवली पर अवश्य लभवी. Fill up strictly the above details on your answer book.	Seat No.: Student's Signature
---	---

- प्र-1. अ) टूंकमां जवाब आपो. (गमे ते बे)** **10**
- 1) 'दशकुमारचरितम्' नो मंगल श्लोक लभो.
Write the 'मङ्गल' Shloka of 'दशकुमारचरितम्'.
 - 2) महाभारतना कोठपण दश पर्वोना नाम लभो.
Name any Ten Parvas of the Mahabharata.
 - 3) चित्रगुप्त वीणा वगाडी रहेला युवकने शुं पूछे छे?
What does the चित्रगुप्त ask the youth playing upon the lyre?
 - 4) नान्दी अटवे शुं? 'उरुभङ्गम्' नो नान्दी श्लोक लभो.
What is 'नान्दी'? write the 'नान्दी' Shloka of 'उरुभङ्गम्'.
 - 5) 'उरुभङ्गम्' ना दुर्योधननी उदात्तता सूचवता चार संवादो लभो.
Write four dialogues indicating the generosity of Duryodhana of 'उरुभङ्गम्'.
 - 6) "त्रयोऽनयस्त्र्यो देवाः त्रयो वेदास्त्रयो गुणाः। त्रयो दण्डिप्रबन्धाश्च त्रिषु लोकेषु विश्रुताः॥"
श्लोक समजवो./ explain the Shloka.
 - 7) चंद्रसेनाना मतानुसार देवीअे लाजेवुं लविष्य शुं छे?
What was the forecast uttered by the Goddess, according to Chandrasena?

- प्र-1. अ) इपो ओणभावो.** **10**
- Identify Grammetical form.**
- 1) वयम्
 - 2) मयि
 - 3) तुभ्यम्
 - 4) तया
 - 5) यस्मिन्

Translate. (Any two)

- 1) કરિવરકરયૂપો બાણવિન્યસ્ત દર્ભો
હતગજચયનોચ્યો વૈરવહ્નિપ્રદીપત્તઃ।
ધ્વજવિતતવિતતવિતાનઃ સિંહનાદોચ્ચમન્ત્રઃ
પતિતપશુમનુષ્યઃ સંસ્થિતો યુદ્ધયજ્ઞઃ ॥
- 2) યત્કૃષ્ટા કરનિગ્રહાશ્રિતકચા દ્યૂતે તદા દ્રૌપદી
યદ્ બાલોઽપિ હતસ્તદા રણમુખે પુત્રોઽભિમન્યુઃ પુનઃ।
અક્ષવ્યાજજિતા વનં વનમૃગૈર્યત્ પાણડવાઃ સંશ્રિતાઃ
નન્વલ્પં મયિ તૈઃ કૃતં વિમૃશ ભો દર્પાહતૈઃ દીક્ષિતૈઃ॥
- 3) ભીમાં ગદાં ક્ષિપતિ ગર્જતિ વલ્ગમાનઃ
શીઘ્રં ભુજં હરત્તિ તસ્ય કૃતં ભિન્નત્તિ।
ચારોં ગતિં પ્રચરતિ પ્રહરત્યભીક્ષણં
શિક્ષાન્વિતો નરપતિર્બલવાંસ્તુ ભીમઃ ॥
- 4) યેનેન્દ્રસ્ય સ પારિજાતકતરુમાનેન તુલ્યં હતો
દિવ્યં વર્ષં સહસ્રમર્ણવજલે સુપ્તશ્ચ યો લીલયા ।
તીત્રાં ભીમગદાં પ્રવિશ્ય સહસા નિર્વ્યાજયુદ્ધપ્રિય
સ્તેનાહં જગતઃ પ્રિયેણ હરિણા મૃત્યોઃ પ્રતિગ્રાહિતઃ ॥

- 1) વિનાભિષેકં રાજાત્વં વિપ્રોક્તૈવચનૈર્ભવ ।
- 2) વયં ચૈવંભૂતા ગુરુસુતધનુર્મશ્વતુ ભવાન્ ।
- 3) હૃષ્ટા શિવાઃ રથમુખાદવતારયન્તિ ।
- 4) વૈરં ચ વિગ્રહકથાશ્ચ વયં ચ નષ્ટાઃ।

Translate. (Any two)

- 1) અસ્તિ દ્રવિડેષુ કાશ્ચી નામ નગરી। તસ્યામનેકકોટિસારઃ શ્રેષ્ઠિપુત્રઃ શક્તિકુમારો નામ આસીત્ । સઃ અષ્ટાદશવર્ષદેશીયઃ ચિન્તામ્ આપેદે નાસ્તિ અદારાણાં અનનુગુણદારાણાં વા સુખં નામ । તત્કથં નુ ગુણવદ્વિન્દેયં કલત્રમ્? ઇતિ। અથ પર પ્રત્યાહતેષુ દારેષુ યાદ્રચ્છિકીં ગુણસંપત્તિમનભિસમીક્ષ્ય વાર્તાન્તિકોનામ ભૂત્વા વસ્ત્રાન્તર્પિનદ્વશાલિપ્રસ્થો ભુવં બભ્રામ। લક્ષણજ્ઞઃ અયમ્ ઇતિ અમુષ્મૈ કન્યા કન્યાવન્તઃ પ્રદર્શયાંબભૂવુઃ ।
- 2) તતઃ અલ્પીયસા કાલેન રાજ્ઞઃ પ્રિયમહિષી મેદિની નામ એકમ્ પુત્રમસૂત । સમુત્પન્ના ચ એકા દુહિતા। સાઘ્ય કન્યા કન્દુકાવતી નામ સોમાપીડાં દેવીં કન્દુકવિહારેણારાધયિતુમ્ આગમિષ્યતિ । તસ્યાસ્તુ સગ્ધી ચન્દ્રસેના નામ ધાત્રેયિકા મમ પ્રિયાસીત। સા ચૈષુ દિવસેષુ રાજપુત્રેણ ભીમધન્વના બલવદનુરુદ્ધા । તદહમુત્કણ્ઠિતઃ મન્મથશરશલ્યદુઃ ખોદ્વિગ્રચેતાઃ કાલેન વીનારવેનાત્માનં કિશ્ચિદાશ્વાસયર્યાન્વવિક્તમધ્યાસે ઇતિ

- 3) અસ્તિ ત્રિગર્તો નામ જનપદઃ । તત્રાસન્ગૃહિણસ્ત્રયઃ સ્ફીતસારધનાઃ સોદર્યાઃ ધનક-ધાન્યક ધન્યકાઘ્યાઃ। તેષુ જીવત્સુ ન વવર્ષ વર્ષાણિ દ્વાદશ દશશતાક્ષઃ, ક્ષીણસારં સસ્યમ્ ઔષધ્યાઃ વન્ધ્યાઃ ન ફલવન્તો વનસ્પતયઃ ક્લીબા મેધાઃ, ક્ષીણસ્ત્રોતસઃ સ્રવન્ત્યઃ પઙ્ક શેષાણિ પલ્વલ્લાનિ, વિરલોભૂતં કન્દમૂલફલમ્, અવહીનાઃ કથાઃ। ગલિતાઃ કલ્યાણોત્સવક્રિયાઃ, બહુલિભૂતાનિ તસ્કરકુલાનિ, અન્યોન્યમભક્ષયન્ પ્રજાઃ, શૂન્યીભૂતાનિ નગરગ્રામખર્વટપુટ ભેદનાદીનિ ।
- 4) મમ ચ કોશદાસસ્ય ચ તદુક્તાનુસારેણ બહુવિકલ્યતોઃ કથંચીદક્ષીયત ક્ષપા। ક્ષપાન્તે ચ કૃતયથોચિતનિયમસ્તમેવ પ્રિયાદર્શનસુભગમુદ્યાનોદેશમુપાગતોઽસ્મિ । તત્રૈવ ચોપસૃત્ય રાજપુત્રો નિરભિમાનમનૂકુલભિઃ મામનુવર્તમાનો મુહૂર્તમાસ્ત નીત્વા ચોપકાર્યમાત્મસમેન સ્નાનભોજનશયનાદિવ્યતિ કરેણોપાચરત। તત્પગતં ચ સ્વપ્નેન અનુભૂયમાન પ્રિયાદર્શનાલિઙ્ગનસુખમાયસેન નિગડેનાતિબલવદ્બહુપુરુષૈઃ પીવરભુજદણ્ડોપરુદ્ધમબન્ધયન્મામ્ ।

પ્ર-3. બ) સસંદર્ભ સમજાવો. (ગમે તે બે)

10

Explain reference to the context. (Any two)

- 1) તાત, કિં દ્રષ્ટિતાનિ કૃતાન્ત વિલસિતાનિ ।
- 2) તદ્ બ્રવીમિ “દુષ્કરસાધનં પ્રજ્ઞા ।”
- 3) ન ચેદ્ બ્રવીસિ પ્રશ્નાનશ્નામિ ત્વામ્ ।
- 4) અહં ચ દૈવાત્તવૈવ જીવિતેશસ્ય હસ્તે પતિતા ।

પ્ર-4. કથા અને આખ્યાયિકાના લક્ષણો જણાવી “દશકુમારચરિતમ્” સાહિત્ય સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરા.

20

Narrate the characteristics of કથા and આખ્યાયિકા and describe the literary form of ‘દશકુમારચરિતમ્’.

અથવા/OR

‘ઊરુભઙ્ગમ્’માં ભાસે દુર્યોધનના પાત્રનું ઊર્ધ્વોક્તિ કર્યું છે.” વિધાનની રૂપકના વિવિધ યોગ્ય સંવાદોના અવતરણો ટાંકી સમીક્ષા કરો.

“Duryodhana’s character submitted “ઊરુભઙ્ગમ્” examine the appropriateness of the statements by giving appropriate quotations from the play.”

પ્ર-5. વિવેચનાત્મક નોંધ લખો. (ગમે તે બે)

20

Write critical notes : (Any two)

- 1) ગદ્યકાવ્યસ્ય ઉદ્ભવઃ વિકાસચ ।
- 2) નિમ્બવતીવૃત્તાન્તઃ ।
- 3) ઊરુભઙ્ગસ્ય વિષ્કમ્ભકમ્ ।
- 4) ભાસસમસ્યા ।